

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Tiende Afdeling)

21. september 2016*

»Jernbanetransport — forordning (EF) nr. 1371/2007 — passagerers rettigheder og forpligtelser — fravær af rejsehjemmel — manglende berigtigelse inden for fristerne — strafferetlig overtrædelse«

I sag C-261/15,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af vredegerecht te Ieper (fredsdommeren i Ieper, Belgien) ved afgørelse af 21. maj 2015, indgået til Domstolen den 1. juni 2015, i sagen:

Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen NV

mod

Gregory Demey,

har

DOMSTOLEN (Tiende Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, F. Biltgen, og dommerne A. Borg Barthet (refererende dommer) og E. Levits,

generaladvokat: N. Wahl,

justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

efter at der er afgivet indlæg af:

- Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen NV ved advocaat J.-P. Kesteloot
- Gregory Demey ved advocaat K. Bentein
- den franske regering ved D. Colas, F.-X. Bréchet og M.-L. Kitamura, som befuldmægtigede
- Europa-Kommissionen ved F. Wilman, J. Hottiaux og N. Yerrell, som befuldmægtigede,

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

* Processprog: nederlandsk.

afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 6, stk. 2, sidste punktum, i tillæg A til konventionen om internationale jernbanebefordringer (COTIF) af 9. maj 1980, som ændret ved protokollen af 3. juni 1999 om ændring af COTIF (herefter »tillæg A«) i bilag I til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1371/2007 af 23. oktober 2007 om jernbanepassagerers rettigheder og forpligtelser (EUT 2007, L 315, s. 14).
- 2 Denne anmodning er blevet fremsat i forbindelse med en tvist mellem Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen NV (det belgiske nationale jernbaneselskab, (SNCB)) og Grégory Demy vedrørende betaling af et fast beløb i skadeserstatning krævet som følge af strafferetlige overtrædelser, som Grégory Demy begik ved at rejse med tog uden rejsehjemmel og uden at berigtige sin situation inden for de ved loven fastsatte frister.

Retsforskrifter

EU-retten

- 3 Artikel 4 i forordning nr. 1371/2007 med overskriften »Befordringskontrakter« bestemmer:
»Med forbehold af bestemmelserne i dette kapitel er indgåelse og udførelse af en befordringskontrakt og levering af oplysninger og billetter omfattet af kapitel II og III i de i bilag I anførte bestemmelser.«
- 4 Den pågældende forordnings bilag I med overskriften »Uddrag af de fælles regler for kontrakten om international befordring af passagerer og bagage med jernbane (CIV)« består af tillæg A. Afsnit II i dette tillæg til bilag I med overskriften »Indgåelse og udførelse af kontrakt om befordring« udgøres af det nævnte tillægs artikel 6-11.
- 5 I artikel 6 i tillæg A med overskriften »Kontrakt om befordring« anføres følgende:
»1. Gennem kontrakt om befordring forpligter operatøren sig til at befordre passageren og i givet fald rejsegods og køretøjer til bestemmelsesstationen og til at udlevere rejsegods og køretøjer på bestemmelsesstationen.
2. Kontrakten om befordring skal bevises ved udlevering af en eller flere rejsehjemler, der udleveres til passageren. Uden hensyn til artikel 9 kan hverken fravær, fejl ved eller tab af rejsehjemmel dog sætte spørgsmålstegn ved, om kontrakten eksisterer eller er gyldig, da kontrakten altid er underlagt nærværende fælles regler.
3. Rejsehjemlen bekræfter, indtil det modsatte er bevist, kontraktens indgåelse og indhold.«
- 6 Artikel 7 i dette tillæg A vedrører rejsehjemlen.
- 7 Artikel 8 i det nævnte tillæg A med overskriften »Betaling og tilbagebetaling af prisen for befordring« fastsætter i stk. 1, at prisen for befordringen skal erlægges forud, medmindre andet er aftalt mellem passageren og operatøren.

8 Artikel 9 i det samme tillæg A med overskriften »Ret til befordring. Udelukkelse fra befordring« har følgende ordlyd:

»1. Lige fra rejsens påbegyndelse skal passageren være forsynet med en gyldig rejsehjemmel, og denne skal forevises ved kontrol af rejsehjemler. De almindelige betingelser for befordring kan fastsætte:

- a) at en passager, der ikke kan fremvise gyldig rejsehjemmel, ud over befodringsprisen skal betale et tillæg
- b) at en passager, der nægter straks at betale befodringsprisen eller tillægget, kan nægtes befordring
- c) om og under hvilke betingelser en tilbagebetaling af tillægget kan finde sted.

2. De almindelige betingelser for befordring kan bestemme, at man kan nægte befordring af eller udelukke fra påbegyndt befordring passagerer, der:

- a) udgør en fare for sikkerheden og togdriftens korrekte gennemførelse eller for de andre passagerers sikkerhed
- b) på uacceptabel måde forulemper de andre passagerer,

og at disse passagerer hverken har ret til tilbagebetaling af befodringsprisen eller af den pris, de har betalt for befordring af deres rejsegods.«

9 Artikel 10 og 11 i tillæg A vedrører henholdsvis opfyldelse af administrative forskrifter samt aflysning og forsinkelse af tog. Afsnit III i dette tillæg A til bilag I til forordning nr. 1371/2007 fastsætter regler for befordring af håndbagage, dyr, rejsegods og køretøjer.

Belgisk ret

10 Artikel 15, stk. 1, første afsnit, i Koninklijk besluit van 20 december 2007 houdende reglement van de politie op de spoorwegen (kongelig bekendtgørelse af 20. december 2007 om politireglementet for jernbanerne) (*Belgisch Staatsblad*, 15.7.2008, s. 36973) fastsætter:

»Adgang til jernbanekøretøjer og perroner har kun rejsende, som er i besiddelse af en gyldig rejsehjemmel i henhold til det pågældende jernbaneforetagendes almindelige befodringsbetingelser, eller som i henhold til disse almindelige befodringsbetingelser ønsker at erhverve en rejsehjemmel.«

11 Artikel 18, stk. 1, i den kongelige anordning har følgende ordlyd:

»Tilsidesættelse af bestemmelserne i denne bekendtgørelse er strafbare i henhold til artikel 3 i lov af 12. april 1835 om toldafgifter og om politireglementerne for jernbanen, uanset om det sker ved uagtsomhed.«

12 Artikel 3 i Wet van 12 april 1835 betreffende het tolgeld en de reglementen van de spoorwegpolitie (lov af 12.4.1835 om betalingerne og politireglementerne for jernbanerne) (offentliggjort den 17.4.1835) bestemmer, at regeringen i henhold til Wet van 6 maart 1818 betreffende de straffen uit te spreken tegen de overtreders van algemene verordeningen of te stellen bij provinciale of plaatselijke reglementen (lov af 6.3.1818 om de straffe, der skal idømmes for overtrædelse af interne bekendtgørelser, samt de straffe, der kan fastsættes ved reglement af regionale eller kommunale myndigheder (offentliggjort den 6.3.1818).

13 Artikel 1, stk. 1, i lov af 6. marts 1818 bestemmer: »Overtrædelser af de kongelige bekendtgørelser, for hvilke der ikke er eller vil blive fastsat en særlig straf, [...] straffes med fængsel på mellem 8 og 14 dage samt med en bøde på mellem 26 og 200 franc eller med en af disse straffe alene.«

14 Artikel 74 i Wet van 6 april 2010 betreffende marktpraktijken en consumentenbescherming (lov af 6.4.2010 om handelspraksis og forbrugerbeskyttelse) (*Belgisch Staatsblad*, 12.4.2010, s. 20803) (herefter »loven om handelspraksis«) fastsætter:

»I kontrakter indgået mellem en virksomhed og en forbruger anses vilkår eller krav eller en kombination heraf som uretmæssige, såfremt de har til formål:

[...]

stk. 17, at fastsætte det beløb, som en forbruger, der ikke efterkommer sine forpligtelser, skal betale i erstatning, når der ikke fastsættes en tilsvarende erstatning for virksomheden, hvis den ikke opfylder sine forpligtelser

[...]

stk. 24, at fastsætte et erstatningsbeløb, der åbenbart ikke står i forhold til den skade, som virksomheden kan have lidt, såfremt forbrugeren ikke eller med forsinkelse opfylder sine forpligtelser.

[...]«

15 Artikel 75 i loven om handelspraksis bestemmer følgende i stk. 1:

»Et uretmæssigt vilkår er ugyldigt.

Kontrakten forbliver bindende for parterne, såfremt den stadig kan være virksom uden de uretmæssige vilkår.

En forbruger kan ikke give afkald på rettigheder, som han har i medfør af denne afdeling.«

Twisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

16 Under kontroller gennemført i september og oktober 2013 blev det fire gange konstateret, at Gregory Demey foretog togrejser i Belgien uden rejsehjemmel. Togkontrolløren anmodede Gregory Demey om at berigtige sin situation ved inden 14 dage at betale billetprisen på 11,20 EUR + 8 EUR, dvs. i alt 19,20 EUR pr. rejse. Gregory Demey berigtigede hverken sin situation inden for de fastsatte frister eller fulgte op på SNCB's rykkerskrivelser.

17 Herefter anlagde SNCB sag mod Gregory Demey ved Vrederegerecht te Ieper (fredsdommeren i Ieper, Belgien) og krævede et fast tillægsbeløb i skadeserstatning på 800 EUR, dvs. 200 EUR pr. rejse foretaget uden rejsehjemmel i stedet for den oprindeligt fastsatte administrative forhøjelse på 8 EUR pr. rejse.

18 SNCB har gjort gældende, at det faste beløb i skadeserstatning på 200 EUR pr. rejse er begrundet i de af Gregory Demey begåede strafferetlige overtrædelser. Den samstemmende vilje, som er nødvendig, hvis der skal være tale om en befodringskontrakt, foreligger efter SNCB's opfattelse ikke i nærværende sag, for så vidt som Gregory Demey ved bevidst at rejse med tog uden rejsehjemmel har handlet ulovligt. SNCB er derfor af den opfattelse, at Gregory Demey ikke er berettiget til den retsbeskyttelse, der ellers tilkommer ham som forbruger i henhold til artikel 74 og 75 i loven om handelspraksis.

- 19 Gregory Demy har anført, at han er berettiget til retsbeskyttelsen i medfør af denne lovs artikel 74, stk. 17 og 24, eftersom fraværet af rejsehjemmel i henhold til artikel 6, stk. 2, sidste punktum, i tillæg A til bilag I til forordning nr. 1371/2007 ikke kan sætte spørgsmålstejn ved, om kontrakten eksisterer eller er gyldig.
- 20 Den forelæggende ret konstaterer, at den af Gregory Demy fremførte argumentation er støttet på, at der foreligger et kontraktforhold mellem Gregory Demy og SNCB. Den forelæggende ret finder til gengæld, at den af SNCB fremførte holdning indebærer, at Gregory Demy har gjort sig skyldig i en strafbar retskrænkelse. Den forelæggende ret ønsker derfor oplyst, om der i nærværende sag foreligger en befordringskontrakt mellem Gregory Demy og det pågældende befordringselskab på grundlag af denne artikel 6, stk. 2, sidste punktum, og om den forelæggende ret følgelig kan anvende bestemmelserne i loven om handelspraksis, som er baseret på, at der foreligger en sådan kontrakt.
- 21 På denne baggrund har vredegerecht te Ieper (fredsdommeren i Ieper) besluttet at udsætte sagen og at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Er artikel 6, stk. 2, [sidste punktum], i [tillæg A til] bilag I til [forordning nr. 1371/2007] til hinder for [de i denne doms præmis 10-13] anførte belgiske nationale straffebestemmelser, hvorefter en jernbanepassager uden rejsehjemmel – og uden berigtigelse heraf inden for de ved reglementet fastsatte frister – begår en strafferetlig overtrædelse, som udelukker ethvert kontraktmæssigt forhold mellem befordringsselskabet og jernbanepassageren, således at jernbanepassageren heller ikke længere omfattes af de relevante retsbeskyttelsesbestemmelser i europæisk og national belgisk ret, der (udelukkende) vedrører det kontraktmæssige bånd til denne forbruger [...]?»

Om det præjudicielle spørgsmål

- 22 Med sit spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 6, stk. 2, sidste punktum, i tillæg A til bilag I til forordning nr. 1371/2007 skal fortolkes således, at den er til hinder for nationale bestemmelser, hvorefter en person, som rejser med tog uden at være besiddelse af rejsehjemmel med henblik herpå, og som ikke berigtiger sin situation inden for de ved disse bestemmelser fastsatte frister, ikke har et kontraktforhold med jernbaneforetagendet.
- 23 I forbindelse med tvisten i hovedsagen er parterne uenige om, hvorvidt der i medfør af denne bestemmelse indgås en befordringskontrakt, så snart en passager rejser med tog, uafhængigt af, om han er i besiddelse af rejsehjemmel eller ej med henblik herpå. Det skal derfor afgøres, om artikel 6, stk. 2, i tillæg A til bilag I til forordning nr. 1371/2007 omhandler betingelserne for indgåelse af en befordringskontrakt.
- 24 Det skal bemærkes, at det i artikel 4 i forordning nr. 1371/2007 med overskriften »Befordringskontrakter« er fastsat, at indgåelse af en befordringskontrakt er omfattet af kapitel II og III i de i tillæg A til bilag I til denne forordning anførte bestemmelser. Disse bestemmelser regulerer imidlertid ikke i detaljer betingelserne for indgåelse af en sådan kontrakt.
- 25 I overensstemmelse med artikel 6, stk. 2, i tillæg A til bilag I til forordning nr. 1371/2007 skal »[k]ontrakten om befordring [...] bevises ved udlevering af en eller flere rejsehjemler, der udleveres til passageren. Uden hensyn til artikel 9 kan hverken fravær, fejl ved eller tab af rejsehjemmel dog sætte spørgsmålstejn ved, om kontrakten eksisterer eller er gyldig, da kontrakten altid er underlagt nærværende fælles regler«.
- 26 Det fremgår af denne bestemmelses ordlyd, at den forudsætter, at der foreligger en befordringskontrakt indgået på forhånd og kun vedrører beviset for, at der foreligger en sådan kontrakt, hvilket skal bevises ved en eller flere rejsehjemler. Denne bestemmelses andet punktum omfatter situationer, hvor jernbanepassageren ikke er i stand til at forevise en rejsehjemmel, eller hvor der er fejl ved denne

rejsehjemmel, og fastsætter i sådanne tilfælde, at det ikke sætter spørgsmålstegn ved, om befordringskontrakten eksisterer eller er gyldig, uden nærmere at præcisere de regler, hvorefter en befordringskontrakt skal indgås.

- 27 Navnlig kan det i dette andet punktum omhandlede fravær af rejsehjemmel kun fortolkes således, at en befordringskontrakt på forhånd er blevet indgået, og at passageren ikke kan fremvise et bevis for, at han har erhvervet en rejsehjemmel, idet denne bestemmelses første punktum ellers ville miste dets effektive virkning.
- 28 I overensstemmelse med artikel 6, stk. 1, i tillæg A til bilag I til forordning nr. 1371/2007 forpligter operatøren sig til gennem kontrakt om befordring at befordre passageren og i givet fald rejsegods og køretøjer til bestemmelsesstationen. Denne bestemmelse er ligeledes baseret på den forudsætning, at der forud herfor er indgået en befordringskontrakt, men præciserer ikke nærmere, hvordan denne skal være indgået.
- 29 På samme måde præciseres det blot i artikel 6, stk. 3, i dette bilag I, at rejsehjemlen bekræfter, indtil det modsatte er bevist, kontraktens indgåelse og indhold.
- 30 Det følger heraf, at artikel 6, stk. 2, i det nævnte tillæg ikke kan fortolkes således, at den omhandler betingelserne for indgåelse af en befordringskontrakt.
- 31 Denne konstatering støttes af en analyse af den sammenhæng, hvori denne bestemmelse indgår.
- 32 Ifølge artikel 9 i tillæg A til bilag I til forordning nr. 1371/2007, hvortil der henvises i dette tillægs artikel 6, stk. 2, skal passageren således lige fra rejsens påbegyndelse være forsynet med en gyldig rejsehjemmel, og denne skal forevises ved kontrol af rejsehjemler. Det bestemmes videre i denne artikel, at de almindelige betingelser for befordring kan bestemme, at en passager, der ikke kan fremvise gyldig rejsehjemmel, ud over befordringsprisen skal betale et tillæg, eller at en passager, der nægter straks at betale befordringsprisen eller tillægget, kan nægtes befordring. Denne bestemmelse fastsætter følgelig udelukkende de sanktioner, som kan pålægges over for en passager, der ikke havde en rejsehjemmel og ikke efterfølgende havde berigtiget sin situation, og indeholder ikke nogen præcise angivelser af betingelserne for indgåelse af befordringskontrakten.
- 33 Det samme gør sig gældende med hensyn til de andre bestemmelser i afsnit II i tillæg A til bilag I til forordning nr. 1371/2007. Artikel 8 i dette tillæg A fastsætter således i stk. 1, at prisen for befordringen skal erlægges forud, medmindre andet er aftalt mellem passageren og operatøren. Tillæggets artikel 7 vedrører rejsehjemlen, artikel 10 og 11 i det nævnte tillæg A vedrører henholdsvis opfyldelse af administrative forskrifter samt aflysning og forsinkelse af tog.
- 34 Under disse omstændigheder må det konkluderes, at artikel 6, stk. 2, i tillæg A til bilag I til forordning nr. 1371/2007 ikke kan fortolkes således, at den omhandler betingelserne for indgåelse af en befordringskontrakt, idet disse betingelser reguleres af de relevante nationale bestemmelser.
- 35 Henset til ovenstående betragtninger skal det forelagte spørgsmål besvares således, at artikel 6, stk. 2, sidste punktum, i tillæg A til bilag I til forordning nr. 1371/2007 skal fortolkes således, at den ikke er til hinder for nationale bestemmelser, hvorefter en person, som rejser med tog uden at være besiddelse af rejsehjemmel med henblik herpå, og som ikke berigtiger sin situation inden for de ved disse bestemmelser fastsatte frister, ikke har et kontraktforhold med jernbaneforetaget.

Sagens omkostninger

- ³⁶ Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Tiende Afdeling) for ret:

Artikel 6, stk. 2, sidste punktum, i tillæg A til konventionen om internationale jernbanebefordringer (COTIF) af 9. maj 1980, som ændret ved protokollen af 3. juni 1999 om ændring af COTIF i bilag I til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1371/2007 af 23. oktober 2007 om jernbanepassagerers rettigheder og forpligtelser, skal fortolkes således, at den ikke er til hinder for nationale bestemmelser, hvorefter en person, som rejser med tog uden at være besiddelse af rejsehjemmel med henblik herpå, og som ikke berigtiger sin situation inden for de ved disse bestemmelser fastsatte frister, ikke har et kontraktforhold med jernbaneforetagendet.

Underskrifter